

CANTUS FIRMUS

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Superioritats morals

Entre les moltes febleses de la nostra cultura democràtica destaca l'exhibició de superioritat moral. La superioritat moral és una actitud que empantanega el debat que fa valuós el pluralisme ideològic i polític, que exigeix més arguments racionals que no pas desqualificacions moralitzants. Tot i que ho intueixo, és cert que no estic en condicions d'afirmar si aquest és un mal especialment accentuat al nostre país o si és general del nostre entorn geopolític. Tampoc no em veuria amb cor d'afirmar, com se sol dir, que és més propi d'una certa esquerra que es considera portadora de les més altes virtuts morals, que no d'una dreta que el tòpic sol associar amb la defensa descarnada dels seus interessos.

ENTENC LA DIFICULTAT que té defensar un punt de vista sense pensar que, a més de ser el propi, és millor que el de l'adversari. Però aquest millor, amb poques excepcions, s'hauria de poder situar en la fortalesa dels arguments i en l'aportació de proves empíriques sobre la seva bondat. I, en qualsevol cas, s'hauria de defensar amb el més absolut respecte cap a la moralitat de les opcions que el discuteixen. Les excepcions per a la desqualificació moral haurien de limitar-se als qui se situen fora de les cotes civilitzadores que ens hem donat i que s'expressen els tractats sobre drets i deures humans.

EN AQUEST SENTIT, és veritablement lamentable que la discussió política i ideològica se'n vagi, amb tanta freqüència, cap a acusacions moralistes on predominen els traïdors, els covards o els impostors. A més, els judicis de (males) intencions morals –que es volen conservar les poltrones; que es defensen interessos obscurs; que el discurs de l'adversari és pur cinisme i engany... – mai afavoreixen qui els fa, sinó que perjudiquen el conjunt del sistema polític i social. Tampoc no es tracta de defensar una ingenuïtat a ultrança, sinó d'estendre aquell altre principi democràtic de la presumpció d'innocència –no menys bescantat– al d'una presumpció d'honestedat –fins que no es demostrï el contrari– sense el qual no hi ha debat democràtic possible.

ARA BÉ, EM TEMO QUE la superioritat moral és una temptació pròpia de la comoditat, si no de la mediocritat intel·lectual. El sentiment de superioritat estalvia haver de baixar a l'arena del debat racional. També permet emmascarar les febleses del propi argumentari i, sobretot, ocultar els matisos i les zones obscures de qualsevol posició política i ideològica. La superioritat moral facilita moure's pels blancs i negres, sense grisos. I és pròpia dels que

XAVIER BERTRAL

.....
És lamentable
que en
la discussió
política es parli
tan sovint de
traïdors, covards
o impostors

es mouen per conviccions de pedra picada, per valors retòricament incontestables, i pensen que la veritat sempre s'escriu en majúscula.

UN DELS PRINCIPALS problemes de la superioritat moral és que restringeix de manera dramàtica la llibertat personal i intel·lectual de qui l'exhibeix. Els seus principis es converteixen en presó, en perjudici, en trinxera. No sent la llibertat de pensar per ell mateix, de mirar amb curiositat a l'altre costat de la seva frontera ideològica, per si hi descobreix res de bo. L'altre gran problema és que la superioritat moral divideix el món entre bons i dolents, cosa que és encara més bèstia que la divisió entre rics i pobres. La pobresa i la riquesa es poden arribar a compartir. Però si es barregen la bondat i la maldat, el resultat sempre cau cap al costat dolent. Dit d'una altra manera: la superioritat moral és la principal responsable de la desconfiança, és el gran obstacle de tot esforç de comprensió i empatia; converteix l'adversari en enemic i, en definitiva, la seva arrogància és la culpable directa del fracàs de tot intent d'acord entre posicions discrepants quan s'han d'assolir objectius superiors.